

Etika

- Filozofsko raziskovanje moralnih vprašanj. Moralno – ali je postopek pravilen/nepravilen, pošten/nepošten
- Normativna ali vsebinska etika
- Vprašanje normativne etike: Po katerih načelih moramo živeti?
- Vprašanje meta-etike: Kaj je narava in metodologija moralnih sodb?

Predfilozofski izvori izvori morale

- Zdravi razum, morala, politika pravo, ekonomija, religija in protislovja med njimi

Uporabna etika

- Življenje, smrt, spolnost splav, evtanazija, smrtna kazen, genski inženiring, homoseksualnost
- Politika in pravo pravičnost, enakopravnost, splošno dobro, posameznik in družba, vojna in mir, poslovna etika
- Individualni način življenja dolžnost, sreča, ugodje (hedonizem proti eudajmonizmu)

Individualni način življenja

- Svoboda in odgovornost – razprava se navezuje na problem svobodne volje
  - Dolžnost in ugodje – kakšno je pravilno razmerje med izpolnjevanjem moralnih dolžnosti in zadovoljevanjem želja in nagnjen brezpogojnost – moralne dolžnosti imajo obliko kategoričnega imperativa: Za vsakogar velja: "Stori to in to." ali "Ne stori tega in tega." "Človeka vedno obravnavaj kot cilj, ne kot sredstvo."
- "Delati dobra dela, kjer je to v naši moči, je naša dolžnost."
(I. Kant: Utemeljitev k metafiziki nravi)

Sreča in vrline

- Srečnost kot dobrobit (*eudaimonia*): stvar, za katero si prizadevamo zaradi nje same. Je v odlični izpolnitvi temeljne človekove naloge, tj. razumnem udejstvovanju.
- vrline (*arete*): odličnost nekoga ali nečesa v opravljanju določene dejavnosti (npr. noža v rezanju, vladarja v vladanju)
- Duševne vrline: intelektualne (npr. modrost, pametnost) in npravstvene (npr. plemenitost, umerjenost, pogumnost) Vrlin se je mogoče priučiti.

"Srečnost je potemtakem najvišje in najlepše dobro in obenem najslajši užitek."
(Aristotel: Nikomahova etika)

Sreča in ugodje

- Hedonizem: ugodje je edina stvar, ki je dobra sama po sebi. sreča kot ugodje in odsotnost bolečine (J.S.Mill)
- Načelo splošne koristi je pri Millu hedonistično.
- Šteje ne le količina ugodja temveč tudi njegova kakovost

Utemeljitev morale

- Utilitarizem – načelo maksimiranja skupne koristi - solidarnost in splošna korist (J. S. Mill, J.Bentham, Singer)
- Deontološka etika – teorija dolžnosti in pravic (Kant, j. Rawls, R. Nozik)
- Etika vrline – dobre značajske poteze kot temelj etike (Platon, Aristotel, stoiki, T. Akvinski)

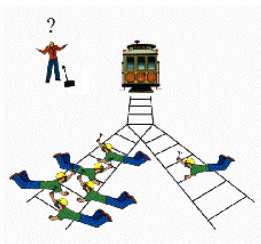
Utilitarizem

- Izhaja iz cilja in mu podreja pravila (oziroma pravila izvaja iz cilja)
Če posledice prispevajo k splošni koristi (skupni sreči), je postopek upravičen ali celo obvezen.
- Primer:
- Laganje ni kot tako ne pravilno ne napačno. Ocenjujemo ga glede na to, ali v danih okoliščinah prinese v celoti gledano več sreče ali trpljenja.

Deontološke teorije

- Pravila ali principe jemlje kot obvezne (grško "to deon")
- Nekateri dolžnosti (oz. pravice) veljajo ne glede na splošno korist.
- Kazen – zagovarja jo lahko neodvisno od nadaljnjega družbenega in pedagoškega učinka, gre za to, da prestopnik plača za svoj prekršek.

Etična dilema

Meta-etika

- Obstoj in objektivnost moralne stvarnosti (dobrega in slabega)
- Kako se spoznajo moralna dejstva in kakšen je njihov status
- Narava moralne motivacije

Moralna realnost

- Kognitivizem: naša moralna prepričanja ("dobro je pomagati človeku v stiski") so prepričanja o svetu in so objektivno resnična ali neresnična glede na stanje stvari.
- Ne-kognitivizem: moralna stvarnost ne obstaja, ne morejo biti niti resnična niti neresnična; moralni problemi so stvar vrednot in ne dejstev.
  - Emotivizem: pomen čustev, moralne presoje predvsem izraz govornikovega stališča
  - Preskriptivist: predpisovanje in nalaganje obveznosti, zapovedi

Moralno spoznanje

- Moralni uvid – moralna intuicija
- Konstrukcija iz principov
- Fundamentalističen : koherentističan pristop
- Rawls: reflektivni ekvilibrij